

Ritter Julianna Katalin: Egy nap a könyvtárban - A Gyűjteményfejlesztési és Feldolgozási osztályon

A reggeli kávé elhalaszthatatlan, miközben olvasom a napi e-mail üzeneteket. Reggel fél nyolckor már a számítógép bekapcsolva, és a napi terv attól függ, hogy milyen üzenetek érkeztek aznap reggel.

Úgy néz ki, könnyű napom lesz. A naptáramban egy értekezlet szerepel mára a katalogizáló munkatársakkal, hogy közösen kidolgozzunk egy új munkatervet a CD-melléklettel érkező könyvek katalogizálására. Ezek szerint ez ma elmarad. Igazán nem is bánom, mert a könyvek száma a polcomon, ahol a problémákat gyűjtöm, minden nap majdnem duplájára növekszik. Nem szeretek ugyanis kizökkenni a normális munkamenetből, inkább félreteszem a különleges eseteket, és egy csendesebb órában külön figyelmet szentelek nekik.

A Rutgers Egyetem könyvtárának gyarapítási osztályán dolgozom. Munkaköröm szerint azok a könyvek tartoznak hozzám, amelyek könyvsorozat részeként jelennek meg, de a sorozat minden könyvét külön könyvként kell katalogizálni. Ilyen esetekben az egyetemi könyvtár döntése akár felül is írhatja a Kongresszusi Könyvtár által javasolt, sorozat részekénti katalogizálási módot. A különböző könyvtárak maguk döntenek el, hogy a sorozat összes kötetét egymás mellett akarják tartani a polcon, vagy egyenként katalogizálva őket, a könyvek a jelzetnek megfelelően más és más helyre (polcra, emeletre, sőt, akár épületbe) kerülhetnek a témától függően.

A központosított beszerzés miatt mind a tizenhét egyetemi könyvtár rendelését mi végezzük és tartjuk nyilván, ami az én esetemben körülbelül 600 sorozat kezelését jelenti a humán- és társadalomtudományok, a természettudomány, művészetek, üzleti tudományok stb., vagyis az egyetemen oktatott és kutatott szaktudományok összes területén. Mivel ezek a sorozatok különböző formátumokra is vonatkoznak, unalmas percem nincsen. A folyóiratok, kották, térképek, zenei CD-k, könyvek, elektronikus könyvek a szakkatalogizáló kollégához kerülnek, mivel mindegyik más típusú munkát igényel.

Tegnap idegennyelvű könyvek érkeztek, ezekkel nem sok probléma lesz, hiszen némelyik sorozat története húsz-harminc évre nyúlik vissza. A gond rendszerint ott jelentkezik, amikor új sorozat jelenik meg, de a problémátípusokra majd később visszatérek.

Az első lépés a könyvek bevételezése és a számlák egyeztetése. Az OCLC adatbázisa rendszerint megfelelő bibliografikus ismeretet nyújt szinte minden könyvről. A kezemben lévő könyvvel megegyező rekordot a Connexion szoftver segítségével hozom át a mi könyvtári rendszerünkbe. Ez után már csak a megrendelés számát kell felújítani és a rekordhoz kapcsolni a Sirsi Dynix Workflow rendszerében. Minden új kötet esetében a fő megrendelési számhoz új alszámot rendelek, ezáltal a kötetek anyagi háttere többféle úton lekérhető. Rendszerint ez egyszerű feladat, de ebben a hónapban könyvkereskedőt váltott az egyetem, ami a hibák lehetőségét megduplázta különböző okok miatt. Minden apró részlet most fontosabbnak számít és külön figyelmet igényel. A könyvkereskedő megváltoztatását a sorozatok esetében hosszú vizsgálat és ellenőrzés előzte meg. Az elmúlt hónapban harminc könyvtárossal léptem kapcsolatba egyenként, hogy átnézzék, melyik sorozatot tartjuk meg az új könyvkereskedővel. Összeállítottam egy 600 címből álló listát, amin az szerepelt, hogy melyik az aktív rendelés, mennyire aktív, mennyit fizettek érte az elmúlt évben, van-e duplumpéldány a könyvtárakon belül, illetve szükség van-e a rendelés fenntartására. Ez a felülvizsgálat elkerülhetetlen volt az egyetem anyagi helyzete miatt. A mostani gazdasági helyzet minden szinten megtakarítást követel. Mivel az új könyvkereskedő jó lehetőséget kínál a gondos anyagi tervezésre, a megtakarítás növekedhet, ha mindenki figyelmet fordít az

apróbb költségekre. Ezt mindenki felismerte, ennek eredményeként több sorozatot is le tudunk mondani.

Tíz óra van, és még mindig a tegnapi problémákkal küszködöm. A könyvkereskedő nem tudta időben lemondani a könyvkiadónál a megrendelést, ezáltal a régi és új terjesztőtől egyidőben érkezett a szállítmány - minden könyv duplán! A helyzetet tovább bonyolítja, hogy az új terjesztő még nem aktiválta az elektronikus hozzáférést a megjelent kötetekhez. Egy másik tipikus probléma, hogy a könyvet kísérő CD törötten érkezett, és vissza kell küldenem. Amíg ezeket a problémákat meg nem oldom, nem kezdhetek hozzá a könyvek beviteléhez. Sajnos, vannak olyan napok, amikor fel kell áldoznom az újabb számlák fizetését azért, hogy a korábbi problematikus számlákat időben ki tudjam fizetni. De ha nagyon elfáradok, szeretek visszatérni ahhoz a munkához, ami nem igényel külön figyelmet, sem értekezést a katalogizálókkal, könyvtárossal vagy a kereskedőkkel. Az ilyen napok száma azonban egyre kevesebb.

Minden folyamatosan változik és mindennel lépést kell tartanom. Ebben a legtöbbet segít a napi könyvtári hírösszefoglaló RSS-en keresztül. Ez rendszerint ismerteti a könyvtárakkal kapcsolatban megjelent cikkeket a napi újságokból, és ennek olvasgatása az ebédidőm utáni csendesebb percek kedvenc időtöltése. A hírek értelmezése segít abban, hogy egyensúlyt tartsak mikro- és makrokörnyezetem változásai közepette. Jobban oda tudok figyelni arra, milyen irányban növekedhet a felelősségem, merre haladjak a továbbképzésem során a könyvtári és egyéb területeken. A napi reflektálás arra ösztönöz, hogy elemezzem és fejlesszem a saját munkámat.

A délutáni órákat a katalogizálásra tartogatom. Ilyenkor azokkal a dokumentumokkal foglalkozom, amelyek minimális katalogizálást igényelnek, és a felújított bibliográfiai rekord már rendelkezésre áll az OCLC adatbázisában.

De, mint mondtam, ma könnyű és izgalmas napom van. Ezen a héten a könyvtárak külön figyelmet fordítanak a betiltott könyvek ismertetésére. Az Amerikai Könyvtár Szövetség minden évben szorgalmazza a betiltott könyvek hetét, Banned Books Week - Celebrating the Freedom to Read, vagyis az olvasás szabadságának ünnepét. Tetszik az idej jelkép, ami egy közlekedési tábla formájában mutatja: Óvakodj a könyvektől! Az egyetemen minden napra jut vagy egy előadás vagy filmvetítés, esetleg beszélgetés vagy vita a könyvtár szervezésében, ezekre bárki elmehet. Ma délután egy előadásra megyek. Az lesz a téma, hogy mikor, hogyan és miért kerülnek a könyvek a betiltott könyvek kategóriájába, és miért fontos, hogy ezekről tudjunk. Természetesen ebben az országban a könyvek betiltása nem jelenti azt, hogy a könyv egyáltalán nem elérhető az olvasók számára, csak a hozzáférést korlátozzák. A lista néha könyvtárról könyvtárra változik, de az egyes tagállamok is külön szabályokat hoznak. A betiltás attól függ, hogy melyik csoport vette a fejébe. Legnagyobb meglepetésemre azt közlik velünk, hogy a betiltott könyveknek minimális része tartozik csak a politikai kategóriába, a könyvek betiltását sokkal szélesebb okokkal indokolják. "Vulgáris nyelv, homoszexualitás, erőszak, vallási megfontolások" - sorolja az előadó -, csak egy töredéke azoknak az okoknak, amelyek miatt különféle csoportok meg akarják akadályozni bizonyos könyvek olvasását. Hogy kik és miért, mikor és hogyan, ezt elemeztük ma két órán keresztül. Az Amerikai Könyvtár Szövetség állandóan frissíti listáját, ahol a leggyakrabban támadott és betiltásra kárhóztatott könyvek szerepelnek, közöttük jelenleg olyan klasszikusok is, mint a Zabhegyező, A nagy Gatsby, Érik a gyümölcs, Ulysses, Lolita, A legyek ura, 1984, Szép új világ, A 22-es csapdája, Míg fekszem kiterítve, Elfújta a szél, Száll a kakukk fészkére, Az ötös számú vágóhíd, Mechanikus narancs, Hidegvérrel, Meztelen ebéd, Szülők és szeretők és így tovább. A cím mellett szerepel az is, hogy mikor, kik és hol tiltatták be a könyvet. Ahogy összeszedjük gondolatban a kötetek megfelelő magyar címeit, szinte nem is találunk olyat, amit nem fordítottak volna le magyarra...

Ki gondolta volna huszonöt évvel ezelőtt, hogy a könyvtárban találom meg a helyemet ahhoz, hogy az érdeklődésemet minden irányban kielégíthessem. Nincs olyan percem, amelyik unalmas lenne. Minden napot új ismerettel és új tervvel zárok. Mielőtt a számítógépet lekapcsolom, eszembe jut megint az elmaradt értekezlet. Igen, a CD-k katalogizálása attól függ hogy a CD pontos másolata-e a könyvnek, vagy kísérő anyag. Zene vagy film. A könyvvel együtt legyen katalogizálva, vagy a CD-gyűjteménybe kerüljön. Átvillan az agyamon egy pillanatra, hogy ez több értekezletet jelent majd... De nem ma, ez a következő napok problémája lesz.